

כניסה לישראל והתאזרחות של נינים ליהודים

תמצית

מסמך זה נכתב לבקשת חבר הכנסת מתן כהנא, והוא עוסק בכניסה לישראל וקבלת מעמד אזרח או תושב קבע של נינים ליהודים בשנים האחרונות. במסמך מתואר תהליך קבלת המעמד וההתאזרחות בישראל של נינים ליהודים, ומוצגים נתונים על נינים ליהודים שנכנסו לישראל בשנים 2010–2023 לפי שנת הכניסה, מדינת המוצא והגיל, ועל מעמדם העדכני נכון לפברואר 2024, כפי שהתקבלו מרשות האוכלוסין וההגירה, נתיב והסוכנות היהודית.

לפי חוק השבות, נינים ליהודים אינם זכאים לעלות לישראל. נין קטין ליהודי – כלומר מי שאחד מהוריו הוא נכד של יהודי שקיבל מעמד עולה – יכול לקבל רישיון ישיבה של תושב ארעי בישראל (רישיון א/5). נין בגיר ליהודי אינו זכאי לרישיון ישיבה בישראל, אך יכול לבקש להסדיר את מעמדו בישראל מטעמים הומניטריים.

אוכלוסייה נוספת שיש לה מעמד זהה לזה של נינים ליהודים היא אוכלוסיית הקטינים הנלווים – קטינים שאחד מהוריהם עולה אך איננו נכד ליהודי (למשל, ילדים מנישואים קודמים של בן זוג לא יהודי של זכאי למעמד עולה). הנתונים שיוצגו במסמך כוללים הן את הנינים והן קטינים נלווים נוספים, ואולם בפועל, לפי כל גורמי המקצוע, רוב הקטינים הנלווים הם נינים ליהודים.

לאחר שהנינים מקבלים אישור זכאות מהסוכנות היהודית או מנתיב בחו"ל, כאשר הם מגיעים לישראל עליהם לפנות לרשות האוכלוסין וההגירה כדי לבקש רישיון ישיבה של תושב ארעי א/5. רישיון זה תקף לשנה, ואפשר להאריכו בכל פעם בשנה. לאחר שלוש שנות שהות במעמד א/5, הנינים יכולים להתחיל בתהליך התאזרחות או קבלת רישיון ישיבת קבע. בחלק מהמקרים, ההתאזרחות תלויה בויתור על האזרחות הקודמת, וזו עשויה להיות אחת הסיבות לכך שחלק מהזכאים מבקשים רישיון ישיבת קבע ולא אזרחות. על פי משרד העלייה והקליטה, הנינים נמנים עם אוכלוסיית העולים ומקבלים זכויות של עולים (ובהן סל קליטה) עם משפחתם.

נתונים על כניסה לישראל

- לפי נתוני רשות האוכלוסין, בשנים 2010–2023, מספר הקטינים (שלפחות אחד מהוריהם היה במעמד עולה) שקיבלו מעמד תושב ארעי א/5 היה 15,159. כאמור, רובם נינים ליהודים, ומיעוטם קטינים נלווים.
- לפי נתוני רשות האוכלוסין, 95% מהקטינים מקבלי מעמד א/5 בשנים 2010–2023 הגיעו ממדינות ברית המועצות לשעבר, ובהם 8,959 קטינים (59% מרוסיה, 3,947 (26%) מאוקראינה ו-684 (5%) מבלארוס.

- **בחינת הנתונים לאורך זמן מעלה כי חלו שינויים גדולים במספר הקטינים שקיבלו מעמד א/5 בכל שנה מאז 2010:** בשנים 2019-2014 היה גידול של 270% לעומת השנים הקודמות; בשנת 2020 היה קיטון של 50% לעומת השנה הקודמת; בשנת 2022 היה זינוק של 400% לעומת השנה הקודמת. שינויים אלה קשורים ככל הנראה לפלישה הרוסית לקרים, למשבר הקורונה ולמלחמת רוסיה-אוקראינה. יצוין שהקטינים מקבלי מעמד א/5 בשנים 2010-2023 הם 3.5% מכלל העולים לישראל באותן שנים (426,333), ובשנתיים האחרונות (2022-2023) שיעורם גדול יותר – 5%-6% (גם מספר העולים בשנים אלו גדול במיוחד).

נתונים על שינוי במעמד האזרחי

- **מרשות האוכלוסין נמסר מידע על המעמד האזרחי העדכני (פברואר 2024) של 14,845 קטינים שקיבלו מעמד א/5 בשנים 2010-2023: 4,217 מהם התאזרחו או הפכו לתושבי קבע, ו-10,628 נשארו במעמד א/5.** לפחות 64% מהם מתגוררים בישראל נכון לפברואר 2024 (התאזרחו, קיבלו מעמד תושב קבע או נשארו במעמד תושב ארעי). 36% לא היו בישראל במועד הבדיקה, אך נתון זה אינו מבחין בין מי שעזבו את ישראל לצמיתות ובין מי שלא עשו זאת אך שהו בחו"ל במועד הבדיקה.
- **מתוך 4,217 קטינים מקבלי מעמד א/5 ששינו מעמד אזרחי, 3,992 התאזרחו (95%) ו-225 קיבלו מעמד של תושבי קבע (5%). מתוך 10,628 הקטינים שנשארו במעמד א/5, מחציתם היו בישראל (5,313) ומחציתם בחו"ל (5,315), נכון לפברואר 2024.** מהנתונים עולה שככל ששנת קבלת מעמד א/5 מוקדמת יותר, כך שיעורם של אלה שנמצאים בחו"ל גדול יותר.

1. מבוא

נינים ליהודים אינם זכאים לעלות לישראל לפי חוק השבות. נין קטין ליהודי (מי שאחד מהוריו הוא נכד של יהודי שקיבל מעמד עולה) יכול לקבל רישיון ישיבה של תושב ארעי א/5 בישראל

לפי חוק השבות, תש"ו-1950 (להלן: חוק השבות),¹ יהודי הוא מי שנולד לאם יהודייה או שהתגייר והוא אינו בן דת אחרת (סעיף ב4). לפי החוק, כל יהודי זכאי לעלות לישראל (סעיף 1), והזכות לעלות מוקנית גם לילד ולנכד של יהודי, לבן זוג של יהודי ולבן זוג של ילד ושל נכד של יהודי (סעיף א4).² **נינים ליהודים אינם זכאים לעלות לישראל לפי חוק השבות. נין קטין ליהודי, כלומר מי שאחד מהוריו הוא נכד של יהודי שקיבל מעמד עולה, יכול לקבל רישיון ישיבה של תושב ארעי א/5 בישראל לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952 (להלן: חוק הכניסה).**³ תהליך הסדרת המעמד של הנין הקטין מתחיל בחו"ל, מול הגורמים שמסדירים את עליית הוריו (בכפוף לנוהלי רשות האוכלוסין וההגירה), וממשיך בישראל בלשכות מינהל האוכלוסין.⁴ **נין בגיר**

¹ חוק השבות, תש"ו-1950.

² חוק השבות מתייחס לזכאים לעלייה בלשון זכר (יהודי, ילד, נכד, בן זוג וכו'), וזו הלשון שתינקט במסמך זה, אך הכוונה כמובן גם לנשים (יהודייה, ילדה, נכדה, בת זוג וכו').

³ חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952.

⁴ רנית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 16 באפריל 2024.

ליהודי אינו זכאי לרישיון ישיבה בישראל, אך יכול לבקש להסדיר את מעמדו בישראל מטעמים הומניטריים בהתאם לנוהל רשות האוכלוסין בנושא.⁵

נתיב או הסוכנות מספקים לנינים ליהודים אישור על כך שהם דור רביעי ליהודים

ארגון נתיב (לפונים ממדינות ברית המועצות לשעבר) והסוכנות היהודית (לפונים מכל המדינות מלבד מדינות ברית המועצות לשעבר) מוסמכים לתת אשרת עולה בלבד, ולא אשרות אחרות או רישיונות ישיבה בישראל.⁶ כשנינים ליהודים פונים (בליווי הוריהם) אל הסוכנות או אל נתיב, אלו מספקים להם אישור על כך שהם דור רביעי ליהודים לפי חוק השבות ולפי הנחיות רשות האוכלוסין וההגירה (להלן: רשות האוכלוסין). לאחר מכן הנינים פונים אל נציגות משרד החוץ בארצם, מקבלים אישור זכאות לרישיון ישיבה של תושב ארעי א/5, ולרוב נכנסים לישראל עם אשרת תייר ב/2.⁷

בישראל, על הנינים לפנות לרשות האוכלוסין ולבקש רישיון ישיבה של תושב ארעי א/5

1.1 תהליך הסדרת המעמד בישראל

עם הגיעם לישראל, על הנינים (בליווי הוריהם) לפנות לרשות האוכלוסין לבקש רישיון ישיבה של תושב ארעי א/5. לפי נוהל הטיפול במתן מעמד לנין של יהודי,⁸ הרישיון ניתן כדי לשמור על התא המשפחתי שהתקיים ערב העלייה לישראל. כניסת הנין לישראל וקבלת מעמד תושב ארעי א/5 מכוח היותו נין מתאפשרת בתוך כשנה מיום עליית ההורים. לגבי כניסת נין לישראל וקבלת מעמד תושב ארעי א/5 ללא אחד ההורים – אם ההורים נשואים זה לזה והם קיבלו מעמד עולה, לא נדרשת הסכמת ההורה השני, ואם ההורים אינם נשואים זה לזה נדרשת הסכמת ההורה השני.⁹ ככלל, בעלי מעמד תושב ארעי א/5 זכאים לקבלת זכויות מהמוסד לביטוח לאומי, ביטוח בריאות, זכויות בתחום החינוך, התעסוקה ועוד.¹⁰

⁵ הנוהל מתייחס לבקשות של זרים שטוענים שקיימים בעניינם טעמים הומניטריים מיוחדים והם אינם עומדים בקריטריונים להגשת בקשה להסדרת מעמד בישראל מכוח נוהל אחר של רשות האוכלוסין. רשות האוכלוסין וההגירה, [נוהל הטיפול בבקשות לקבלת מעמד מטעמים הומניטריים מיוחדים](#), מס' 5.2.0022, עדכון: 4 בדצמבר 2023. רונית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 16 באפריל 2024.

⁶ כדי להיכנס לישראל דרושה אשרה, שהיא אישור כניסה לישראל (ויזה); לאחר הכניסה יש לקבל רישיון ישיבה כדי להישאר בישראל. קרן יוסף, מרכזת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, שיחת טלפון, 8 ביולי 2024.

⁷ רונית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 16 באפריל 2024; רונית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, דסי צנגן, הלשכה המשפטית, קרן יוסף, מרכזת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, שיחת טלפון, 29 במאי 2024; קרן יוסף, מרכזת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, שיחת טלפון, 8 ביולי 2024; ד"ר נתי קנטורוביץ', ראש תחום מידע ומחקר בנתיב, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 28 בדצמבר 2023; קטיה ליטבק, ראש יחידת תיאום נתיב, שיחת טלפון, 26 ביוני 2024; שמעון שמילה, מנהל תוכניות ותפעול של יחידת העלייה, הסוכנות היהודית, דוא"ל, 24 בדצמבר 2023.

⁸ רשות האוכלוסין וההגירה, [נוהל טיפול במתן מעמד לנין של יהודי](#), מס' 5.2.0027, עדכון: 26 בנובמבר 2013 (לפי רשות האוכלוסין, הנוהל נמצא בתהליך עדכון).

⁹ או הצגת פסק דין של בית משפט מוסמך המצייין כי האפוטרופסות הבלעדית על הקטין ניתנה להורה מגיש הבקשה, או פסק דין הקובע כי ההורה מגיש הבקשה ראוי להחזיק לבדו בקטין. רונית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 8 ביולי 2024.

¹⁰ [אתר כל זכות, תושב ארעי, זכויות סוציאליות שלהן זכאי תושב ארעי](#), כניסה: 17 ביולי 2024.

רישיון תושב ארעי א/5 תקף לשנה, ואפשר להאריכו בכל פעם בשנה. לאחר שלוש שנות שהות במעמד א/5 הנינים יכולים להתחיל בתהליך התאזרחות או קבלת רישיון לישיבת קבע

רישיון תושב ארעי א/5 תקף לשנה, ואפשר להאריך אותו בכל פעם בשנה (ללא הגבלה של מספר השנים). בכל שנה, טרם הארכת האשרה, בודקים ברשות האוכלוסין שמרכז החיים של הנין ושל הוריו בישראל.¹¹ **הנינים הקטינים יכולים לעבור תהליך מדורג לשם קבלת אזרחות ישראלית או רישיון לישיבת קבע בישראל. לאחר שלוש שנות שהות בישראל במעמד א/5 אפשר להתחיל בהתאזרחות ולהגיש בקשה לקבלת אזרחות לפי חוק האזרחות, תשי"ב-1952¹² (להלן: חוק האזרחות), או לקבלת רישיון לישיבת קבע.** לפי חוק האזרחות, אם הנין קטין, קבלת האזרחות תהיה בדרך של הענקה, ואם הנין בגיר – בדרך של התאזרחות. התאזרחות (לפי סעיף 5 לחוק האזרחות) מותנית בויתור על האזרחות הקודמת, וזו עשויה להיות אחת הסיבות לכך שחלק מהזכאים מבקשים רישיון לישיבת קבע ולא אזרחות (בקבלת אזרחות בדרך של הענקה לפי סעיף 9 בחוק לא נדרש ויתור על האזרחות הקודמת). משך התהליך לקבלת האזרחות או הרישיון לישיבת קבע משתנה, אך לרוב הוא עד כשנה.¹³

על כל החלטה להסדרת מעמד בישראל שהתקבלה על ידי אחד הגורמים המוסמכים ובהתאם לנוהלי רשות האוכלוסין (ובכלל זה סירוב להסדרת מעמד של ניין) אפשר להגיש ערר לפי הנוהל של רשות האוכלוסין.¹⁴ **מרשות האוכלוסין לא נמסרו נתונים על מספר הסירובים לבקשות של נינים להסדרת מעמד, וגם לא על מספר העררים שהוגשו על ידי נינים שבקשתם סורבה בשנים האחרונות.**¹⁵

במקביל להסדרת מעמד מול רשות האוכלוסין, משרד העלייה והקליטה מטפל בנינים הקטינים יחד עם הוריהם העולים; בהתאם לכך, הנינים הקטינים נספרים כעולים בנתוני העלייה של המשרד. נינים קטינים מקבלים זכויות של עולים יחד עם משפחתם (סל קליטה,

משרד העלייה והקליטה מטפל בנינים קטינים יחד עם הוריהם העולים. הנינים נספרים כעולים בנתוני המשרד ומקבלים זכויות של עולים עם משפחתם

¹¹ ב-26 בדצמבר 2023 פסק נשיא בית המשפט המחוזי בחיפה שיש לתת רישיון ישיבה ארעי לילדה שהיא נינה ליהודי, למרות שהיא לא שהתה בישראל ברציפות עם הוריה שעלו לישראל, מפני שהיעדרה מישראל נבע מקשיי קליטה וקשיים כלכליים, ולא העיד על פירוק התא המשפחתי, שנשמר לאורך כל התקופה. עמ"נ 30397-10-23 פלוני ואח' נ' רשות האוכלוסין וההגירה ומעברי הגבול, היחידה המשפטית, משרד הפנים, פסק דין, נוסח מותר לפרסום, 26 בדצמבר 2023.

¹² חוק האזרחות, תשי"ב-1952.

¹³ רשות האוכלוסין וההגירה, [נוהל טיפול במתן מעמד לנין של יהודי](#), מס' 5.2.0027, עדכון: 26 בנובמבר 2013 (לפי רשות האוכלוסין, הנוהל נמצא בתהליך עדכון); רשות האוכלוסין וההגירה, [נוהל הטיפול בהענקת אזרחות לקטין לפי סעיף 9\(א\) לחוק](#), מס' 4.5.0001, עדכון: 5 בינואר 2022; רשות האוכלוסין וההגירה, [נוהל הטיפול בבקשת התאזרחות לפי סעיפים 5,6,8 לחוק](#), מס' 4.4.0001, עדכון: 5 בדצמבר 2021; רשות האוכלוסין וההגירה, [נוהל מתן בפועל הארכת רישיון לישיבת ארעי מסוג א/5 ורישיון לישיבת קבע](#), מס' 5.2.0023, מתן או הארכה של רישיון לישיבת ארעי מסוג א/5 ורישיון לישיבת קבע; רונית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 16 באפריל ו-8 ביולי 2024; קרן יוסף, מרכזת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, שיחת טלפון, 8 ביולי, 2024.

¹⁴ רשות האוכלוסין וההגירה, [נוהל טיפול בבקשות ובעררים על החלטות לשכות ומטה רשות האוכלוסין וההגירה](#), מס' 1.6.0001, עדכון: 24 בפברואר 2022. מהסוכנות נמסר כי ניתן לערער על החלטות רשות האוכלוסין דרך הסוכנות היהודית עבור מי שפתח תיק עלייה בחו"ל, אך החלטה בנוגע לערעור היא של רשות האוכלוסין. שמעון שמילה, מנהל תוכניות ותפעול של יחידת העלייה, הסוכנות היהודית, דוא"ל, 24 בדצמבר 2023.

¹⁵ רונית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 16 באפריל 2024.

סיוע לילדים עולים בבתי הספר), אך יש סעיפי סיוע מסוימים שהם אינם זכאים לקבל (כמו סיוע בתעסוקה או סיוע ממינהל הסטודנטים).¹⁶

אוכלוסייה נוספת שיש לה מעמד זהה לזה של נינים ליהודים היא אוכלוסיית הקטינים הנלווים – קטינים שאחד מהוריהם הוא עולה לפי חוק השבות אך אינו נכד ליהודי (למשל, ילדים מנישואים קודמים של בן זוג לא יהודי של זכאי למעמד עולה).¹⁷ לרוב, לגורמים האמונים על הטיפול באוכלוסיות אלה – נתיבי, הסוכנות, רשות האוכלוסין ומשרד העלייה והקליטה – אין אפשרות לספק נתונים נפרדים על הנינים מתוך אוכלוסיית הקטינים הנלווים, ולכן הנתונים שיובאו להלן כוללים מלבד אוכלוסיית הנינים גם קטינים נלווים אחרים. עם זאת, לפי כל הגורמים הנ"ל, בפועל רוב הקטינים הנלווים הם נינים ליהודים.

2. כניסה לישראל של נינים ליהודים

להלן מוצגים נתוני רשות האוכלוסין, נתיבי והסוכנות היהודית על נינים ליהודים שנכנסו לישראל בשנים 2010–2023. **רשות האוכלוסין מזהה נינים ליהודים כקטינים שקיבלו מעמד תושב ארעי א/5, וש אחד מהוריהם לפחות היה במעמד עולה בעת מתן המעמד לקטין. אולם, זיהוי זה כולל לא רק נינים ליהודים, אלא גם קטינים אחרים שאינם זכאים למעמד עולה ונלווים להורה שזכאי למעמד זה אך אינו נכד ליהודי. מרשות האוכלוסין נמסר שאין באפשרותם להבחין בין נינים ליהודים ובין קטינים אחרים (שאינם נינים) שקיבלו מעמד א/5 והוריהם היו במעמד עולה; עם זאת, לדברי רשות האוכלוסין, רוב הנתונים המוצגים מתייחסים בפועל לנינים ליהודים.¹⁸ מרכז המחקר והמידע של הכנסת ביקש מרשות האוכלוסין גם נתונים על השנים 2000–2009, אך אלה לא נמסרו.**

לפי נתוני רשות האוכלוסין, בשנים 2010–2023 היו 15,159 קטינים (שלפחות אחד מהוריהם היה במעמד עולה) שקיבלו מעמד תושב ארעי א/5.¹⁹ כאמור, רובם נינים ליהודים, ומיעוטם קטינים שנלווים להורה שיש לו מעמד עולה אך הוא אינו נכד ליהודי.

מנתיב נמסר שיש 16,032 נינים קטינים שזוהו על ידם כדור רביעי ליהודים (וכן קטינים נלווים אחרים שזכאים למעמד תושב ארעי א/5 כילדים של בני זוג של זכאי שבות)²⁰ בשנים אלה (כולל

¹⁶ דוריס קריאף, מנהלת תחום בכיר תיעוד וזכאות, משרד העלייה והקליטה, שיחת טלפון, 10 ביולי 2024; ראו גם: משרד העלייה והקליטה, [הסדרת מעמדם של נלווים קטינים שאינם זכאים למעמד עולה להורים בעלי אשרת עולה](#).

¹⁷ רשות האוכלוסין וההגירה, [נוהל הטיפול בהענקת מעמד לבן קטין של בן/בת זוג של זכאי שבות](#), מס' 5.2.0024, עדכון: 15 בפברואר 2009. ¹⁸ רונית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 16 באפריל 2024; רונית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, דסי צנגן, הלשכה המשפטית, קרן יוסף, מרכזת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, שיחת טלפון, 29 במאי 2024.

¹⁹ מועד שליפת הנתונים – 11 בפברואר 2024. רונית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 16 באפריל 2024.

²⁰ רשות האוכלוסין וההגירה, [נוהל הטיפול בהענקת מעמד לבן קטין של בן/בת זוג של זכאי שבות](#), מס' 5.2.0024, עדכון: 15 בפברואר 2009.

רשות האוכלוסין
מזהה את הנינים
כקטינים שקיבלו
מעמד תושב ארעי
א/5 וש אחד מהוריהם
במעמד עולה; זיהוי
זה כולל גם קטינים
נלווים, אך לדברי
הרשות רוב הנתונים
מתייחסים לנינים

בשנים 2010–2023,
15,159 קטינים
ש אחד מהוריהם
במעמד עולה קיבלו
מעמד תושב ארעי
א/5

באותן שנים, נתיב הסוכנות אישר מספר גבוה במעט של בקשות להכרה בנינים (או קטינים נלווים) – 16,306. הסבר אפשרי לפער הוא שלא כל מי שפנה לנתיב או לסוכנות אכן הגיע לישראל

95% ממקבלי מעמד תושב ארעי א/5 שאחד מהוריהם במעמד עולה בשנים 2010–2023 הגיעו ממדינות ברית המועצות לשעבר, ובהם 8,959 קטינים (59% מרוסיה, 26%) 3,947 מאוקראינה ו-684 (5%) מבלארוס

יוצאי ברית המועצות לשעבר שנמצאים במדינות המערב).²¹ **מהסוכנות נמסר שיש 274 נינים קטינים שבקשותיהם אושרו**, מתוך 388 קטינים שהגישו בקשות לזיהוי כדור רביעי ליהודים (71% מהמבקשים) בשנים 2010 עד 2022 (מהסוכנות לא נמסרו נתונים על 2023).²² **כלומר, מספר הקטינים שיש להם הורה במעמד עולה שזוהו כנינים על ידי נתיב הסוכנות בשנים 2010–2023 – 16,306 איש – היה גבוה ממספרם של אלה שקיבלו מעמד א/5 בישראל לפי רשות האוכלוסין – 15,159 איש**. הסבר אפשרי לפער זה הוא שלא כל מי שפנה לנתיב או לסוכנות אכן הגיע לישראל.

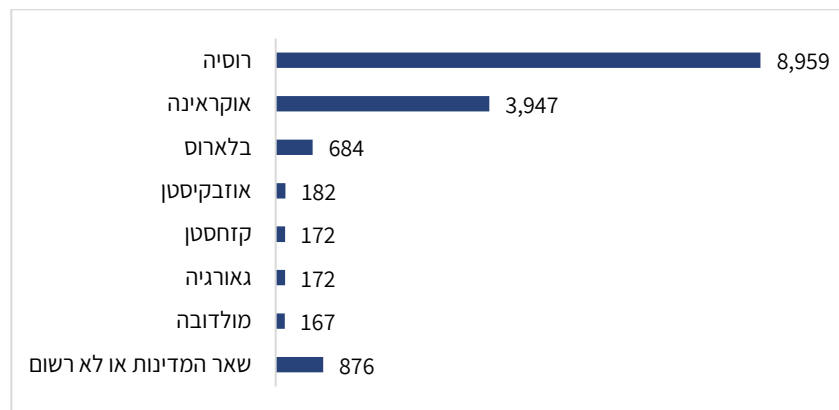
לפי רשות האוכלוסין, רוב הקטינים מקבלי מעמד א/5 בשנים 2010–2023 (97%) נכנסו לישראל עם אשרת תייר ב/2, והאחרים עם אשרות אחרות.²³

2.1 קטינים מקבלי מעמד א/5 לפי אזרחות זרה

להלן נתוני רשות האוכלוסין על קטינים מקבלי מעמד תושב ארעי א/5 לפי ארץ אזרחותם הזרה, בשנים 2010–2023.

תרשים 1: קטינים שאחד מהוריהם עולה שקיבלו מעמד תושב ארעי א/5, לפי ארץ

אזרחותם הזרה, 2010–2023²⁴

לפי נתוני רשות האוכלוסין, 95% ממקבלי מעמד תושב ארעי א/5 שאחד מהוריהם במעמד עולה בשנים 2010–2023 הגיעו ממדינות ברית המועצות לשעבר: 8,959 קטינים (59%) הגיעו מרוסיה, 3,947 (26%) מאוקראינה, 684 (5%) מבלארוס, 182 (1%) מאוזבקיסטן,

²¹ ד"ר נתי קנטורוביץ', ראש תחום מידע ומחקר בנתיב, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 3 ביולי 2024.

²² אריאל די פורטו, מנהלת אגף רצף עלייה, היחידה לעלייה, קליטה ומשימות מיוחדות, הסוכנות היהודית, דוא"ל, 4 ו-10 בינואר 2024. מהסוכנות נמסר שאין אפשרות להציג נתונים לשנים הקודמות (מלבד לשנת 2009 שאינה מוצגת כאן לצורך השוואה עם נתוני הגופים האחרים).

²³ רונית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 16 באפריל 2024.

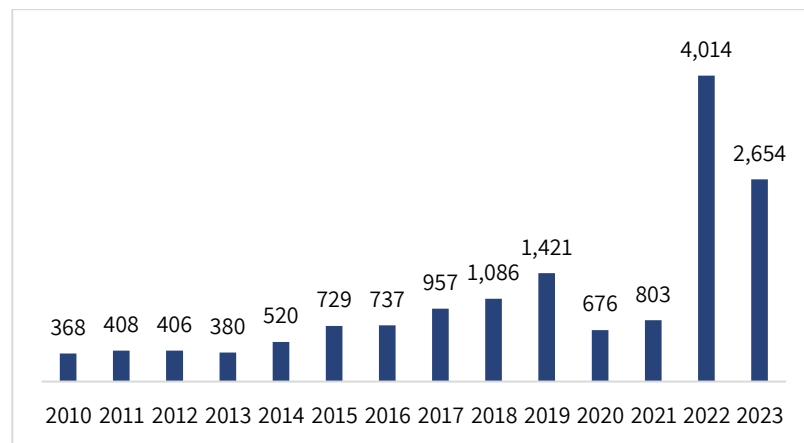
²⁴ שם.

172 (1%) מקזחסטן, 172 (1%) מגאורגיה, 167 (1%) ממולדובה, והשאר ממדינות אחרות.²⁵

2.2 קטינים מקבלי מעמד א/5 לפי שנת קבלת המעמד

להלן נתוני רשות האוכלוסין על מספר הקטינים שקיבלו מעמד תושב ארעי א/5 לפי שנת קבלת המעמד, בשנים 2010–2023.

תרשים 2: קטינים שאחד מהוריהם עולה שקיבלו מעמד תושב ארעי א/5, לפי שנת קבלת המעמד, 2010–2023²⁶

בתרשים אפשר לראות שבמהלך השנים 2010–2023 היו שינויים גדולים במספרי הקטינים שקיבלו מעמד א/5: בארבע השנים הראשונות (2010–2013) מספר הקטינים הנכנסים בכל שנה נשאר יציב יחסית – 390 בשנה במוצע; בשש השנים הבאות (עד 2019) הייתה מגמת גידול של 270% (כמעט פי ארבעה) במספר הקטינים; ב-2020 הייתה ירידה של כ-50% במספר הקטינים, ולאחר מכן עלייה קלה ב-2021 (18%); ב-2022 נרשם זינוק של 400% (פי חמישה) במספר הקטינים, אך הוא התמתן ב-2023 (-33%). השינויים במספרי הקטינים בשנים אלו, שאפשר לראותם גם במספרי העולים בכלל (ראו להלן), קשורים ככל הנראה לאירועים בין-לאומיים (משבר הקורונה ב-2020–2021) ולאירועים ספציפיים במדינות ברית המועצות לשעבר (הפלישה הרוסית לקרים ב-2014 ומלחמת רוסיה–אוקראינה ב-2022–2023).

יש שינויים גדולים במספרי הקטינים שקיבלו מעמד א/5 במהלך השנים 2010–2023: בשנים 2014–2019 היה גידול של 270% לעומת השנים הקודמות; בשנת 2020 היה קיטון של 50% לעומת השנה הקודמת; בשנת 2022 היה גידול של 400% לעומת השנה הקודמת. שינויים אלה קשורים ככל הנראה למשבר הקורונה ולמלחמת רוסיה–אוקראינה

²⁵ הארצות הנוספות שמהן יש מעט מקבלי מעמד, לפי סדר יורד: פרו, אזרבייג'ן, קובה, ארצות הברית, קולומביה, אתיופיה, ארמניה, ברזיל, ארגנטינה, לטביה, הונגריה, ונצואלה, צרפת והודו (יש ארצות נוספות ששמן לא צוין).

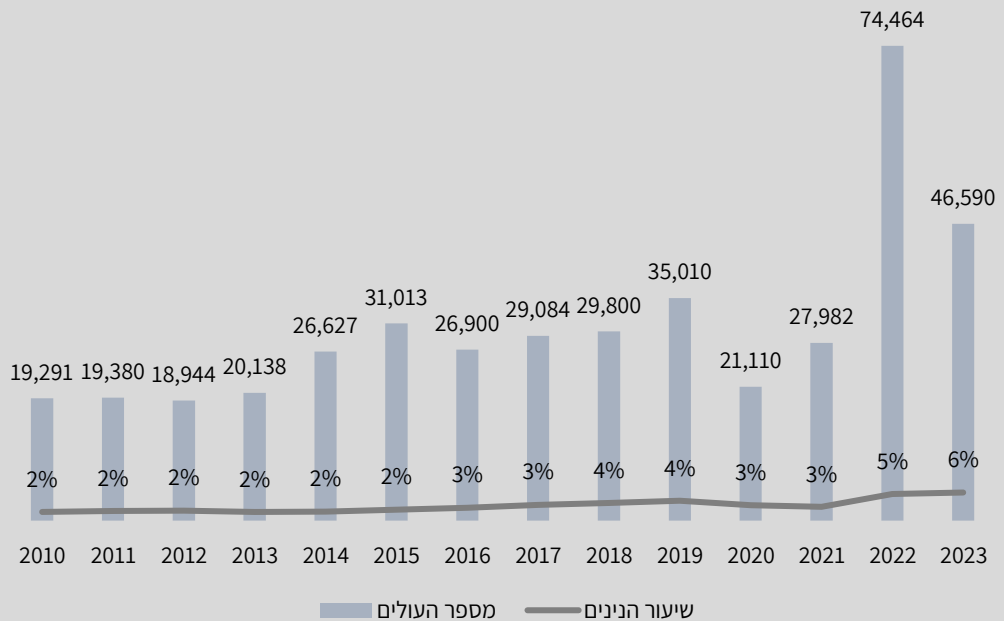
²⁶ רובית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 16 באפריל 2024.

כדי לשים נתונים אלו בהקשר הרלוונטי, להלן נתוני משרד העלייה והקליטה על מספר העולים לישראל (כולל נינים) בשנים 2010-2023, ושיעור הקטינים שקיבלו מעמד תושב ארעי א/5 שלפחות אחד מהוריהם היה במעמד עולה, שרובם נינים ליהודים (לפי נתוני רשות האוכלוסין).²⁸

תרשים 3: עולים לישראל (כולל נינים), ושיעור הקטינים שאחד מהוריהם עולה שקיבלו

מעמד תושב ארעי א/5 (רובם נינים ליהודים), 2010-2023²⁹

בשנים 2010-2023
עלו לישראל
426,333 עולים,
ובאותן שנים 15,159
קטינים (שאחד
מהוריהם במעמד
עולה) קיבלו מעמד
תושב ארעי א/5
(3.5% מהעולים)

בשנים 2010-2023 עלו לישראל 426,333 עולים, ובאותן שנים 15,159 קטינים (שלפחות אחד מהוריהם במעמד עולה) קיבלו מעמד תושב ארעי א/5 בישראל (3.5% מהעולים). במהלך השנים היו שינויים במספר העולים – מספר העולים היה במגמת עלייה בשנים 2010-2019, פחת בשנים 2020-2021, ועלה שוב בשנת 2022 (עלייה שהתמתנה ב-2023) – ככל הנראה בהשפעת האירועים שצוינו לעיל. גם בשיעור הקטינים מקבלי מעמד תושב ארעי א/5 (שרובם נינים) מתוך סך העולים היו שינויים באותן השנים: **שיעור הקטינים עלה מ-2% ל-4% בשנים 2010-2019, ירד ל-3% בשנים 2020-2021, ושוב עלה ל-5%-6% בשנים 2022-2023, שבהן חל כאמור גידול ניכר במספר העולים הכולל.**

²⁷ נתוני העלייה לקוחים משני מקורות – משרד העלייה והקליטה, [נתוני עלייה לשנים 2014-2023](#), ומאגרי המידע הממשלתיים, משרד העלייה והקליטה, [עולים מ-1989 ועד 2015](#). לשנים 2014-2015 יש נתונים משני המקורות, ויש ביניהם פערים קטנים.

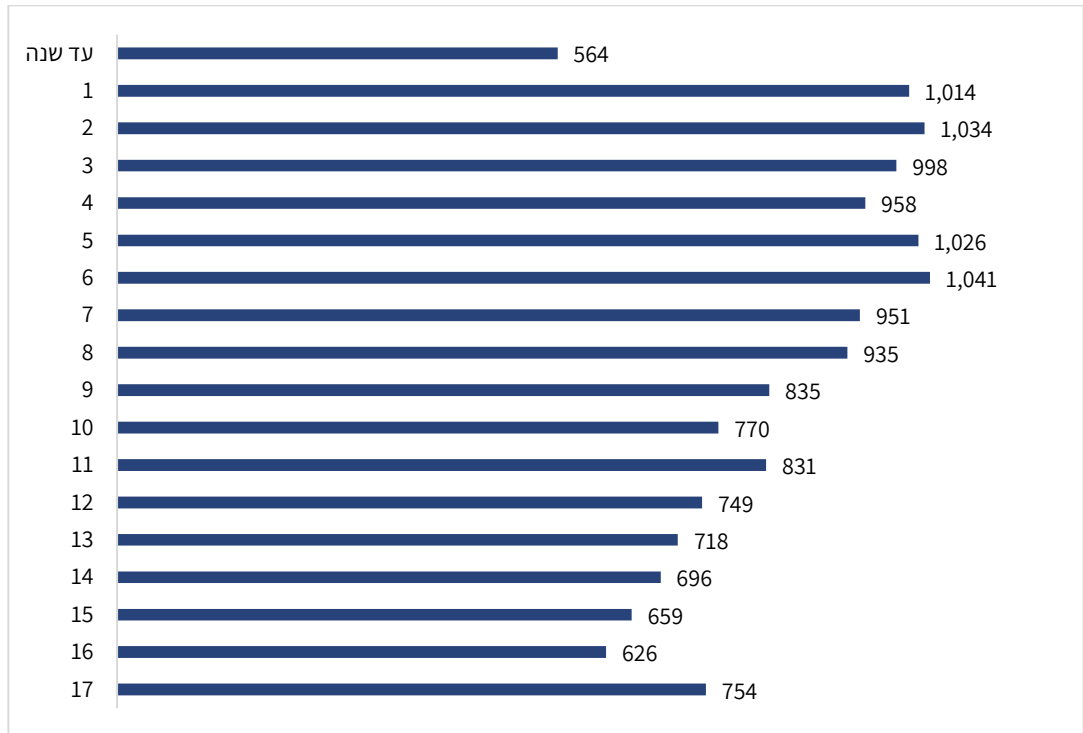
²⁸ רובית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 16 באפריל 2024.

²⁹ שם.

2.3 קטינים מקבלי מעמד א/5 לפי גיל

להלן נתוני רשות האוכלוסין על קטינים מקבלי מעמד תושב ארעי א/5 לפי גילם בעת קבלת המעמד, בשנים 2010–2023.

תרשים 4: קטינים שאחד מהוריהם עולה שקיבלו מעמד תושב ארעי א/5, לפי גילם בעת קבלת המעמד, 2010–2023³⁰

מספר הקטינים בגילים שנה עד שש נשאר יציב בכל שנתון; בגילים מבוגרים יותר הייתה מגמת ירידה הדרגתית במספר הקטינים בני כל שנתון; בגיל 17 ניכרת עלייה במספר הקטינים, וייתכן שזה משום שזו ההזדמנות האחרונה לממש את מעמד

לפי התרשים, בשנים 2010–2023, מספר הקטינים שנכנסו בגיל שנה עד שנתיים (1,014) היה כפול ממספר הנכנסים שגילם פחות משנה (564); **מספר הקטינים בגילים שנה עד שש נשאר יציב - כ-1,000 בכל שנתון; מספר הקטינים מגיל 7 עד 16 ירד באופן הדרגתי, מ-951 ל-626; בגיל 17 הייתה קפיצה במספר הקטינים (754), וייתכן שזה משום שזו ההזדמנות האחרונה לממש את הזכאות לקבלת מעמד בהיעדר נסיבות מיוחדות.**³¹

3. שינויים במעמדם של נינים ליהודים לאחר כניסתם לישראל

כאמור, מרשות האוכלוסין נמסרו נתונים על 15,159 קטינים שאחד מהוריהם לפחות היה במעמד עולה שקיבלו מעמד תושב ארעי א/5 בישראל (רובם נינים ליהודים). **קטינים שמקבלים מעמד תושב ארעי א/5 ושהו במעמד זה במשך שלוש שנים יכולים לעבור תהליך לקבלת מעמד אזרח או תושב קבע בישראל.** מרשות האוכלוסין נמסרו נתונים על המעמד האזרחי

³⁰ רובית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 16 באפריל 2024.

³¹ נציין כי בחנו את פילוח הגילים בקרב הקטינים ילידי מדינות שונות ואלה שהגיעו בשנים שונות, ולא נמצאו הבדלים ניכרים בהתפלגות הגילים.

רשות האוכלוסין
מסרה מידע על
המעמד האזרחי
העדכני (פברואר
2024) של 14,845
קטינים שקיבלו
מעמד א/5 בשנים
2010-2023 – פחות
ממספר הקטינים
שקיבלו מעמד א/5
באותן שנים (15,159)

מהנתונים נגרעו כמה
מאות אנשים מסיבות
מסוימות, למשל מי
שבמהלך השנים
הצליחו להוכיח שהם
יהודים או עברו
תהליך גיור ולכן קיבלו
אזרחות לפי חוק
השבות ולא לפי חוק
האזרחות

העדכני של אותם קטינים נכון לפברואר 2024 – אם הם נשארו במעמד תושב ארעי א/5 או הפכו לאזרחים או תושבי קבע. לגבי מי שנשארו במעמד תושב ארעי א/5 נמסר מרשות האוכלוסין מידע גם על מקום הימצאותם בזמן שלפית הנתונים בפברואר 2024 – בישראל או בחו"ל.³²

מרשות האוכלוסין נמסר מידע (נכון לפברואר 2024) על המעמד האזרחי העדכני של 14,845 קטינים שקיבלו מעמד תושב ארעי א/5 בשנים 2010-2023 – כמה מאות אנשים פחות ממספר הקטינים שקיבלו מעמד א/5 באותן שנים (15,159 איש). לפי רשות האוכלוסין, נגרעו מהנתונים מי שבעת הבדיקה (בפברואר 2024) היו רשומים כיהודים – אם מפני שהצליחו להוכיח במהלך השנים שהם עצמם זכאי שבות, ואם מפני שעברו תהליך גיור בעצמם או כחלק מהגיור של הוריהם – ולכן קיבלו אזרחות כיהודים לפי חוק השבות ולא כנינים ליהודים שמתאזרחים לפי חוק האזרחות. שנית, 14,845 האנשים שנמסר מידע על מעמדם האזרחי העדכני אינם כוללים את מי שהגישו מסמכים מזויפים ולכן לא זכאים למעמד א/5, או אנשים שעזבו מייד את ישראל, או מקרים מיוחדים אחרים.³³

להלן נתוני רשות האוכלוסין על המעמד האזרחי העדכני של מקבלי מעמד תושב ארעי א/5 בשנים 2010-2023 נכון לפברואר 2024 – מי ששינו את מעמדם לאזרחים או תושבי קבע ומי שנשארו במעמד תושב ארעי (בעלי רישיון א/5 בתוקף). יש כמה סיבות להישארות במעמד א/5, ובהן חוסר אפשרות להתחיל בתהליך ההתאזרחות כי עוד לא עברו שלוש שנים, תהליך שהחל אבל עוד לא הגיע לסיומו והיעדר הסכמה של ההורה השני למעבר למעמד אזרח או תושב קבע.³⁴

לגבי אלה שנשארו במעמד תושב ארעי א/5, נבדק אם הם היו בישראל בפברואר 2024 (בדיקה כזו לא נערכה לגבי אזרחים ותושבים). לא נמסר מידע על משך הזמן שבו הם לא היו בישראל ומה הסיבה לכך – ייתכן שיצאו מישראל לפרק זמן קצר (למשל לחופשה) או ארוך (למשל לצורך לימודים) ובכוונתם לחזור לישראל, וייתכן שיצאו מישראל מתוך כוונה לעבור למדינה אחרת.

נציין שאפשר היה לצפות שמתוך הקטינים שקיבלו מעמד א/5 בשנים 2010-2023 תהיה קבוצה של אנשים שהגיעו לישראל, עברו למדינה אחרת ולא חידשו את רישיון הישיבה ועל כן הוא פקע, אך נראה שקבוצה כזו אינה מיוצגת בנתונים שקיבלנו, ואין לנו הסבר לכך.

³² רבנית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 16 באפריל 2024; קרן יוסף, מרכזת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, שיחת טלפון, 8 ביולי, 2024.

³³ ש.ם.

³⁴ ש.ם.

טבלה 1: קטינים שאחד מהוריהם הוא עולה שקיבלו מעמד תושב ארעי א/5 בשנים 2010-2023, לפי המעמד האזרחי שלהם נכון לפברואר 2024³⁵

מעמד ושהות בישראל	מספר הקטינים (שיעורם מהקטינים שקיבלו מעמד א/5)
אזרח או תושב קבע	4,217 (28%)
תושב ארעי א/5 בישראל	5,313 (36%)
תושב ארעי א/5 שאינו בישראל	5,315 (36%)
סך הכול	14,845

מרשות האוכלוסין נמסר שמבין הקטינים שקיבלו מעמד א/5 בשנים 2010-2023, 4,217 התאזרחו או הפכו לתושבי קבע, ו-10,628 נשארו במעמד א/5

לפחות 64% מ-14,845 הקטינים שקיבלו רישיון תושב ארעי א/5 בשנים 2010-2023 מתגוררים בישראל נכון לפברואר 2024 (התאזרחו, קיבלו מעמד תושב קבע או נשארו במעמד תושב ארעי)

95% מאלה ששינו מעמד אזרחי התאזרחו, והשאר קיבלו מעמד של תושבי קבע

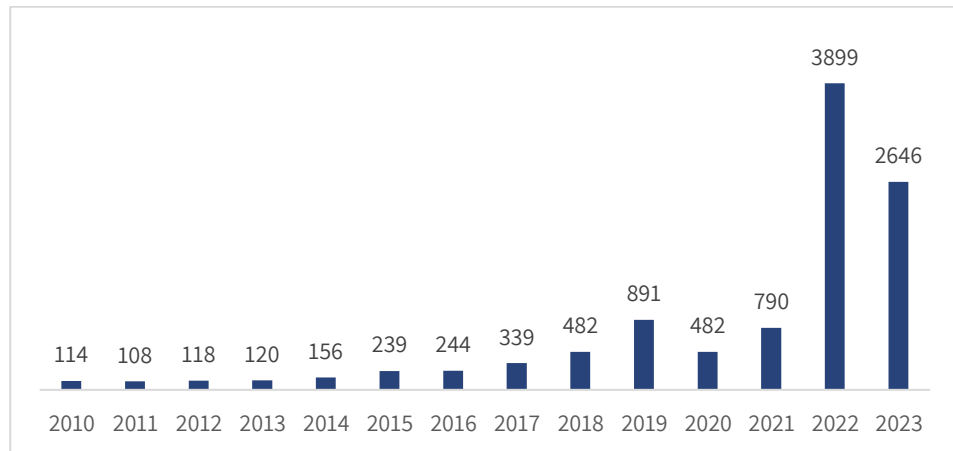
לפי הטבלה, רוב הקטינים שאחד מהוריהם עולה ומקבלים בישראל מעמד א/5 מתגוררים בארץ: לפחות 64% מ-14,845 הקטינים שקיבלו רישיון תושב ארעי א/5 בשנים 2010-2023 התאזרחו (או קיבלו מעמד של תושבי קבע) או נשארו במעמד תושב ארעי ועדיין שוהים בישראל (ובנוסף להם יש כאלה שבמהלך השנים הוכיחו זכאות לפי חוק השבות או התגיירו). מעט יותר משליש לא היו בישראל במועד הבדיקה – חלקם כנראה לא השתקעו בארץ ועדיין לא חלף מספיק זמן כדי שיפקע הרישיון שלהם, ואחרים שהו בחו"ל במועד הבדיקה מסיבות אחרות. מתוך 4,217 קטינים מקבלי א/5 ששינו מעמד אזרחי, 3,992 התאזרחו (95%) ו-225 קיבלו מעמד של תושבי קבע (5%). קבלת מעמד תושב קבע נפוצה יותר בקרב הקטינים שקיבלו א/5 בגיל מבוגר יחסית: בעוד 99% ממי שנכנסו לארץ עד גיל 13 התאזרחו, בקרב מי שהגיעו בגיל 14 – 10% שינו מעמד לתושבי קבע, בגיל 15 – 41%, בגיל 16 – 37%, ובגיל 17 – 25%.

3.1 קטינים בעלי מעמד א/5 לפי שנת קבלת המעמד

להלן נתונים על קטינים שקיבלו מעמד תושב ארעי א/5 בשנים 2010-2023 ועדיין היו במעמד זה בפברואר 2024, לפי שנת קבלת המעמד.

³⁵ רובית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 16 באפריל 2024.

תרשים 5: קטינים שאחד מהוריהם עולה שקיבלו מעמד תושב ארעי א/5 בשנים 2010-2023, שנשארו במעמד זה בפברואר 2024, לפי שנת קבלת המעמד³⁶

מתוך ה-10,628 שנשארו במעמד א/5 בפברואר 2024, 7,817 (74%) נכנסו לישראל בשנים 2020-2023, 2,351 (22%) נכנסו בשנים 2014-2019, ו-460 (4%) נכנסו בשנים 2010-2013

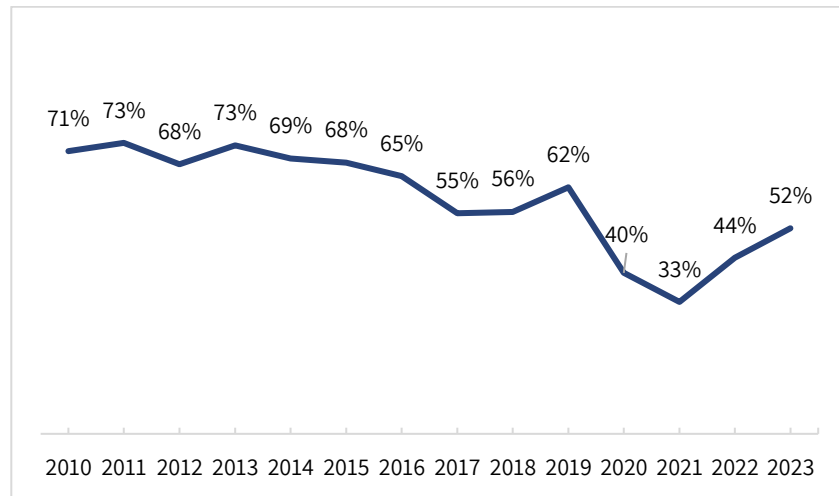
לפי התרשים, רוב מי שנשארו במעמד א/5 נכנסו לישראל בשנים האחרונות: מתוך ה-10,628 שנשארו במעמד א/5 (בין שהם בישראל ובין שהם בחו"ל), 7,817 (74%) נכנסו לישראל בשנים 2020-2023, כלומר לפני שנה עד ארבע שנים; 2,351 (22%) נכנסו בשנים 2014-2019 – לפני חמש עד עשר שנים; 460 (4%) נכנסו בשנים 2010-2013 – לפני 11 עד 14 שנים. כלומר, רובם של הנשארים במעמד א/5 הם מי שעלו לפני שנה עד ארבע שנים, שאצל רובם לפחות טרם חלף מספיק זמן כדי שיוכלו לסיים את תהליך שינוי המעמד. בנוסף להם יש כאלה שעלו לפני שנים רבות יותר אך מסיבות מסוימות נשארו במעמד א/5.

נכון לפברואר 2024, מחצית מאלו שנשארו במעמד א/5 נמצאים בישראל ומחציתם בחו"ל

כמוצג בטבלה לעיל, מתוך הנשארים במעמד א/5, מחצית נמצאים בישראל (5,313) ומחצית בחו"ל (5,315), נכון לפברואר 2024. להלן נתונים על שיעור הנמצאים בחו"ל מתוך אלה שקיבלו מעמד תושב ארעי א/5 בשנים 2010-2023 ועדיין נמצאים במעמד זה נכון לפברואר 2024, לפי שנת קבלת המעמד.

³⁶ רובית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 16 באפריל 2024.

תרשים 6: שיעור הנמצאים בחו"ל מתוך מקבלי מעמד א/5 בשנים 2010–2023 שנשאו במעמד זה בפברואר 2024, לפי שנת קבלת המעמד³⁷

ככל ששנת קבלת מעמד א/5 מוקדמת יותר, כך שיעורם של אלה שנמצאים בחו"ל גדול יותר

לפי התרשים, ככלל, ככל ששנת קבלת מעמד א/5 מוקדמת יותר, כך שיעורם של אלה שנמצאים בחו"ל גבוה יותר, אם כי מקרב מקבלי המעמד בשנתיים האחרונות שיעור השהים בחו"ל גבוה יחסית: מבין אלה שקיבלו מעמד א/5 בשנים 2010–2016, כ-70% היו בחו"ל נכון לפברואר 2024; מבין אלה שקיבלו מעמד א/5 בשנים 2017–2019, כ-60% היו בחו"ל; מבין הקטינים שקיבלו מעמד א/5 בשנים 2020–2023, שיעור הנמצאים בחו"ל נע בין 33% ממקבלי המעמד ב-2021 ובין 52% ממקבלי המעמד ב-2023.

³⁷ רובית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, רשות האוכלוסין וההגירה, מענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 16 באפריל 2024.